

Výklad

Základní funkce výkladového postupu:

1. Zachycuje podstatu předmětů, jevů a dějů.
2. Ve shodě s vědeckým poznáním a se zřetelem k odborníkům nebo k zájemcům širšího okruhu výklad sděluje a objasňuje dosavadní i nové poznatky.
3. Může objasňovat i vznik a vývoj jevů, seznamuje s vývojem vědeckého poznání a techniky.

Cíl: Získání nových informací, poučení.

Útvary založené na postupu výkladovém:

- Výklad.
- Referát.
- Přednáška.

Znaky :

- a) Výklad vychází z výsledků vědeckého bádání, vykládá je, zpřístupňuje a popularizuje. Velmi často musí dojít ke zjednodušení s ohledem na okruh adresátů. Nikdy však nesmí dojít ke zkreslení poznatků – *důraz na pravdivost a objektivitu*.
- b) Výklad se uplatňuje ve stylové oblasti odborné - a to teoreticky odborné i popularizační, z toho vyplývá i jeho formální stránka - *používáme výhradně spisovný jazyk, odborné termíny, jednoduché a výstižné formulace vět*.
- c) Kompozice výkladu se liší podle toho, který logický princip je ve výkladu uplatněn:
Indukce: z analýzy jednotlivých faktů se vyvodí obecný závěr.
Dedukce: vycházíme z obecného závěru (poučky) ke konkrétním příkladům.
- d) *Referát:* mluvený naučný projev, kdy posluchači jsou odborníci nebo zájemci o danou problematiku, zpravidla jde o přiblížení nových poznatků.
- e) *Přednáška:* mluvený projev naučného obsahu, jeho podstatou jsou výkladové a úvahové postupy, které mají působit především na rozum, informace zpracovány řečnickým stylem.

Kompozice výkladu po stránce tematické:

1. Začátek výkladu s definicí.
2. Začátek výkladu o vzniku a vývoji jevu.
3. Výklad o poznávání jevu.
4. Uvádění dílčích témat.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Cvičení:

1.

- Postihněte souvislost mezi oběma výňatky.
- Porovnejte svůj výklad básně s uvedenými rysy celé básnické skupiny.
- Identifikujte funkční styly obou textů a své tvrzení zdůvodněte.

Text A:

Josef Kainar
Stříhali dohola malého chlapečka

Stříhali dohola malého chlapečka
Kadeře padaly k zemi a zmíraly
Kadeře padaly jak růže do hrobu
Železná židle se otáčela

Šedaví pánové v zrcadlech kolem stěn
Jenom se dívali Jenom se dívali
Že už je chlapeček chycen a obelstěn
V té bílé zástěře kolem krku

Jeden z nich kulhavý učitel na cello
Zasmál se nahlas A všichni se pohnuli
Zasmál se nahlas A ono to zaznělo
Jako kus masa když pleskne o zem ...

Text B:

Směrování Skupiny 42 vedlo ke snaze navázat bezprostřední vztah k všední realitě, jít za hranice literatury a nalézt autentický výraz vyhocené existenciální situace. Tíhlo tak k prozaizaci verše, hovorovosti jazyka, antitetičnosti výrazu, která koliduje se stávajícími konvencemi, k fragmentaci tématu a roztržení básnické výpovědi na řadu navzájem se osamostatňujících detailů, jejichž montáží se básníci snažili postihnout v jednom okamžiku simultaneitu dění. Záběry ze všedního života a útržky letmo zachycených hovorů se básníci pokoušeli scelit v dramatický příběh, stvořit epický mýtus každodennosti a jeho prostřednictvím zachytit metafyzický rámec lidského bytí.

(Dějiny české literatury 1945-1989 II, s. 169)

- Odhadněte pravděpodobný účel – cíl textu.
 - Charakterizujte slovní zásobu použitou v úryvku.

Petřín je 327 m vysoký kopec v centru Prahy. Na jeho vrcholu stojí Petřínská rozhledna a mnoho jiných objektů. Na Petříně najdeme skály zejména z pískovce.

Petřín vystřídal v průběhu staletí několik jmen: Petřín, Hora, Kopec, Vrch sv. Vavřince. Kronikář Kosmas jej popisuje jako velmi skalnaté místo a z toho důvodu se mu pro velké množství skal (latinky petra) začalo říkat Petřín. Od nepaměti se zde lámal kámen – opuka – ze kterého Praha postavila hodně staveb.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

První historická zmínka o petřínských lomech pochází od Mnicha Sázavského, který napsal, že kameny z nich dal opat Silvestr ozdobit dlažbu Sázavského kláštera.

Na Petříně bývalo popraviště, které stávalo v blízkosti kostela sv. Vavřince. O něm se mluví v souvislosti s vyražděním Slavíkovců, jejichž příslušníky, které Přemyslovci nestačili povraždit 28. září 995 v Libici, vedli jakou divou zvěř do Prahy a pobíjeli na Petříně. Poté sloužilo popraviště až do 14. století k trestání velkých protistátních přečinů. Teprve po vybudování Hladové zdi císařem Karlem IV. se popraviště přesunulo na protější vrch Vítkov.

3. Přečtěte si pozorně následující text:

Portrét

Portréty jsou oblíbeným tématem fotografa, ale mnoho fotografů dělá chybu v tom, že za portrét považuje vysmátý obličej s tvrdými rysy, jak nehybně sedí a tlemí se do foťáku. NE! Špatně. Špatně. Špatně. Portrétovaný člověk vůbec nemá vědět, že ho někdo fotí. Nejlépe se lidé fotí při práci, na kterou se soustředí, vynikne přesná a dokonalá podoba objektu. Mnoho fotografů fotí portréty s bleskem, což je podle mě taky chyba. Blesk sice vyhladí nedostatky, ale způsobí přepaly - a tak místo krásně tónovaného obrázku máme stejný přepálený odstín vypadající jako umělý a nepřirozený. Portréty nemají předem specifikované předpoklady, někdo je fotí na dlouhý čas, někdo na krátký. Ale zpravidla se používá malý otvor clony pro zdůraznění hloubky ostroty. Záleží na světelných podmínkách. Rovněž velkou chybou je focení v ateliéru při umělém světle. I portrét pak vypadá umělý. Portrétování je opravdu těžkou fotografickou záležitostí.

(<http://www.kultura21.cz/contekt/view/62/130>)

- Komu je text určen?
- Zaměřte se na slovní zásobu. Která slova a obraty můžeme označit za příznakové a v odborném stylu by se neměly objevit? Kde je naopak tolerujeme?

4. a) Následující věty seřadte do odstavců tak, aby vznikl smysluplný text:

Je to převod konzervované krve příjemci.

Důležitost krve si lidstvo uvědomovalo již v nejdávnějším starověku.

Velký rozvoj používání transfúze nastal až po 2. světové válce.

Přesto až ve 20. století se transfúze stala běžnou léčebnou metodou.

Transfúze je vpravování lidské krve do žil druhého člověka.

Kromě transfúze plné krve se mohou převádět také její součásti (deriváty), a to buď červené krvinky, např. erytrocytová masa, nebo plazma.

Nejčastější transfúzí je transfúze nepřímá.

Je to proto, že provádění transfúze bylo technicky velmi obtížné, nebyl znám spolehlivý a jednoduchý způsob, jak krev vhodnou k použití uschovávat delší dobu, a zejména proto, že se neznaly krevní skupiny, takže transfúze byla vždy výkonem nebezpečným.

Rozeznáváme: 1. autotransfúzi, 2. transfúzi přímou, 3. exsangvinační transfúzi, 4. transfúzi nepřímou.

Dnes se už nepoužívá.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Exsangvinační transfúze je transfúze, při které vyměňujeme skoro všechnu krev dítěte za novou (80-87%).

Autotrasfúze je převod krve z té části těla, která se může dočasně obejít bez normální tepenné náplně, do ostatních orgánů – mozku a srdce, kde nedostatek krve může vyvolat smrt.

Příčinou tohoto onemocnění je rozdílný Rh faktor krevní skupiny matky a plodu.

Trasfúze přímá byla převodem krve ze žil dárce přímo do žil příjemce.

Provádí se u novorozenců, kteří mají fetální erytroblastózu neboli hemolytickou nemoc novorozenců.

- b) Jakých odborných termínů je v textu užito? Je vhodné nahradit slovo transfúze synonymem?
 - c) Všimněte si dvojteček, závorek a pomlček a objasněte, proč jich bylo použito.
 - d) Doplňte závěr výkladu, který bude obsahovat shrnutí nejdůležitějších poznatků.
- 5.** Vyhledejte alespoň třístránkový výklad na téma, které vás zajímá. Z tohoto textu zpracujte:
- a) Výpisek - excerptum.
 - b) Osnovu.
 - c) Konspekt.